

УДК 37/032.8:355.21

Дмитро Кисленко

доктор педагогічних наук, професор
Національний університет оборони України, м. Київ
<https://orcid.org/0000-0001-6929-4236>

Роман Шостақ

доктор філософії
Національний університет оборони України, м. Київ
<https://orcid.org/0000-0002-3933-9912>

Олександр Романюк

Національний університет оборони України, м. Київ
<https://orcid.org/0000-0003-3278-1772>

Олександр Корнієнко

Національний університет оборони України, м. Київ
<https://orcid.org/0000-0002-5433-8184>

DOI: 10.33099/2617-1775/2023-02/119-131

ДІАГНОСТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті проаналізовано діагностичну компетентність офіцерів як складову формування готовності до професійної діяльності та визначено стан її сформованості.

Визначено, що діагностична компетентність майбутніх офіцерів Збройних Сил України, визнається ключовою складовою їхньої професійної та військово-педагогічної підготовки та включає в себе інтелектуальні, діяльнісні та суб'єктивні здатності, а також професійну, особистісну та психічну готовність до виконання функції діагностування.

Сформовані висновки, які полягають в тому, що теоретичні та практичні навички, а також здатність майбутніх офіцерів щодо діагностичної компетентності потребують подальшого удосконалення та впровадження додаткових психолого-педагогічних умов для цілеспрямованого формування цієї компетентності.

***Ключові слова:** компетентність; діагностична компетентність; готовність; професійна діяльність; мотивація.*

Постановка проблеми. На початку повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України, суспільно-політична ситуація країни значно змінилася, зокрема, в аспекті оборони. Російська агресія супроводжувалася масовим руйнуванням міст, сіл, аеродромів, критичної інфраструктури, військових частин і стражданням населення. Однак завдяки героїчному спротиву Збройних сил України та сил територіальної оборони, російська армія зазнала значних втрат.

Враховуючи складність воєнно-політичної ситуації в країні та наявність сучасного озброєння та військової техніки, вимоги до фізичних і психічних здатностей військовослужбовців значно підвищилися. У цьому контексті фізична підготовка в Збройних силах України стала критично важливою, і весь процес її покращення має бути спрямованим на забезпечення професійної готовності військових до виконання бойових завдань.

На сьогодні, бойова діяльність військових фахівців вимагає максимального фізичного навантаження та перенавантаження. Тому важливо застосовувати

сучасні методологічні підходи, теоретичну, практичну та психологічну підготовку для забезпечення фізичної готовності військовослужбовців.

Всі ці процеси організується офіцерами, які не лише можуть відтворювати наявний професійний потенціал, але й бути здатними до самостійного та відповідального прийняття рішень. Вони повинні бути активними учасниками військово-професійної діяльності і виходити за межі стандартних завдань.

Для успішного виконання службових завдань вони повинні мати діагностичну компетентність, яка є важливою основою всіх аспектів їх діяльності в військових частинах. Зокрема, діагностична компетентність допомагає оцінити фізичний стан та готовність військовослужбовців до бойових завдань, як в мирний час, так і в умовах бойових дій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогодні існує значна кількість вчених, які у своїх працях висвітлювали процес формування професійної компетентності військових фахівців, включаючи офіцерів. Серед них: С. Гончаренко, І. Зимня, Г. Єльнікова, В. Радкевич, Г. Селевка, Т. Шамова, В. Ягупов та інші. Крім того, важливим теоретичним фундаментом є результати досліджень щодо військово-професійної підготовки офіцерів, є наукові праці таких дослідників, як А. Зельницького, Д. Іщенко, Ю. Приходько, В. Ягупова та інших. У наукових працях А. Балдецького, С. Жембровського, Д. Погребняка, О. Петрачкова досліджено різні аспекти та методи діагностування фізичної готовності та підготовленості військових, що сприяє покращенню системи фізичної підготовки в Збройних силах України.

Проаналізувавши наукові дослідження вищезазначених вчених, можемо зробити висновок, що діагностична компетентність залишається недостатньо дослідженою. Це може свідчити про необхідність подальших наукових досліджень та розвитку концепцій і методології діагностування діагностичної компетентності у офіцерів, що сприятиме вдосконаленню процесу їх професійної підготовки.

Мета статті: проаналізувати діагностичну компетентність офіцерів як складову формування готовності до професійної діяльності та визначити стан її сформованості.

Для досягнення мети застосовано такі **методи дослідження** як аналіз, синтез, узагальнення, порівняння, конкретизація.

Виклад основного матеріалу. Однією з основних тенденцій у сучасних змінах в системі військової освіти України є наближення її стандартів та параметрів до рівня найбільш розвинених країн-членів НАТО з погляду військового потенціалу. Цей процес є стратегічною відповіддю на сучасні виклики та загрози для національної безпеки та оборони. Важливим аспектом цього процесу є формування компетентних офіцерів, які володіють необхідними знаннями та навичками для ефективного виконання військових завдань.

Розглянемо сутність понять «компетентність» і «компетентний». У Великому тлумачному словнику сучасної української мови, поняття «компетентність» описується як характеристика особи, яка володіє глибокими знаннями і авторитетом в певній галузі. «Компетентний» означає особу, яка має

високий рівень знань у конкретній області і є кваліфікованою в цій сфері. Така особа має глибокі знання і навички, на яких базується її експертність [2, с. 560].

Під терміном «компетенція» розуміється передусім коло повноважень якої-небудь організації, установи чи особи. В межах своєї компетенції особа може бути компетентною чи некомпетентною в певних питаннях, тобто мати/набути компетентність (компетентності) у певній сфері діяльності. Оскільки йдеться про процес навчання і розвитку особистості, що відбувається в системі освіти, то одним з результатів освіти й буде набуття людиною набору компетентностей, що є необхідними для професійної діяльності на конкретній посаді [8, с. 259].

Поняття «компетентність», яке вперше було використане Р. Уайтом у 1959 році трактується як сукупність особистісних складових [10, с. 297].

Огляд зарубіжних наукових досліджень показує, що поняття «компетентність» має різноманітні значення та прояви. Це включає всі продуктивні здатності і навички особи, успадковані здібності, необхідні для набуття первинних знань, набуті знання та вміння, суб'єктивну оцінку самого себе, а також сукупність когнітивних, мотиваційних і соціальних передумов для успішних дій особи [11, с. 4]. Європейська асоціація забезпечення якості вищої освіти розглядає це поняття як основні характеристики, ключові вміння, навчальні навички та основоположні знання особи. Вища освіта має бути відкритим процесом, в якому студенти розвивають інтелектуальну самостійність та впевненість у собі, поруч з професійними знаннями та вміннями. Під час академічного навчання та наукових досліджень студенти повинні здобувати здатність об'єктивно оцінювати ситуації та аргументувати свої дії, використовуючи критичне мислення [7, с. 7].

Наприклад, Н. Бібік визначає компетентність як інтегрований результат освіти, що передбачає перенесення акценту від накопичення необхідних знань, вмінь і навичок до формування та розвитку здатності діяти та використовувати досвід у проблемних ситуаціях [1, с. 79].

Поняття «діагностична компетентність фахівця» ще не має чіткого визначення. Так, діагностична компетентність майбутніх фахівців визначається, за В. Ягуповим, рівнем освоєння професійно необхідних знань, вмінь і навичок, загальною культурою педагога (включаючи моральні, естетичні, духовні аспекти), професійно-педагогічною компетентністю (включаючи фахову, методичну, психологічну, дослідницьку, творчу, фізичну компетентності), загально-професійною майстерністю, а також вміннями та здібностями (у тому числі пізнавальними, комунікативними, організаційними), педагогічною технікою, готовністю до інноваційної діяльності та постійного самовдосконалення [9, с. 145].

У контексті формування загальноєвропейської освітньої системи ХХІ століття, в яку інтегрується вітчизняна система військової освіти, з'явилася потреба в офіцерах-педагогах, які могли б ефективно передавати свої знання і досвід як професіонали в своїй галузі, одночасно формуючи самостійних та компетентних військових фахівців, які відзначаються лідерськими якостями. Ключовим для їх успішної військово-професійної діяльності є їхня здатність бути лідерами в військовому середовищі та ефективно реалізовувати свої

посадові функції, включаючи оцінку, дослідження та прогнозування різних наукових і науково-педагогічних явищ в рамках їхніх посадових обов'язків. Важливою складовою цієї функції є сформована діагностична компетентність, що визначає їхню здатність аналізувати, оцінювати, досліджувати, та прогнозувати різні наукові та науково-педагогічні явища в сфері військової освіти та науки. Діагностична компетентність стає невід'ємною частиною у підготовці компетентних офіцерів як основної складової формування професійної готовності.

У відповідності до Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України, офіцери відповідають за ряд важливих функцій. Його завдання включають організацію та контроль за фізичною підготовленістю та фізичним розвитком військовослужбовців, тренування особового складу військової частини відповідно до встановлених стандартів [6, с. 45].

Під час проведення контрольних заходів, офіцери перевіряють, аналізують і оцінюють рівень фізичної підготовленості військовослужбовців, а також якість їхнього володіння знаннями у цій сфері. Зазначена діяльність базується на діагностичних методиках та процедурах, які допомагають з'ясувати потреби та досягнення військовослужбовців у фізичній підготовці.

Діагностування, яке проводять офіцери, є важливою складовою їх діяльності. Головною метою цієї діяльності є визначення стану фізичної підготовленості та готовності різних категорій військовослужбовців, а також аналіз ознак, що характеризують їхню фізичну підготовленість взагалі, а також результати процесів фізичного виховання. Ця діяльність також включає в себе контроль, перевірку, оцінку та накопичення статистичних даних.

У зв'язку з цим, діагностична компетентність майбутніх офіцерів Збройних Сил України, визнається ключовою складовою їхньої професійної та військово-педагогічної підготовки. Діагностична компетентність включає в себе інтелектуальні, діяльнісні та суб'єктивні здатності, а також професійну, особистісну та психічну готовність до виконання функції діагностування. Ця функція включає в себе творче застосування педагогічних принципів та використання сучасних методів, методик, технологій і засобів діагностування [12, с. 1218].

Зазначимо, що деякі вчені, а саме: О. Застело, Н. Корчинська, О. Крикун, В. Свистун, О. Чорна та В. Ягупов у своїх наукових працях підкреслюють, що коло знань і вмінь, що становлять діагностичну компетентність, повинно відповідати основним характеристикам, таким як підготовленість (включаючи теоретичну, практичну, особистісну, психічну тощо) до здійснення діагностичної діяльності, а також наявність професійно важливих якостей, які сприяють успішному виконанню діагностичних завдань [12].

Як зазначають вчені О. Кириченко та В. Ягупов, не може бути сумнівів у необхідності розвитку діагностичної компетентності у майбутніх офіцерів, оскільки вона є важливою складовою їхньої професійної підготовки. Ця компетентність передбачає формування цінностей, мотивації, діагностичних знань, навичок та вмінь, а також розвиток професійно важливих діагностичних якостей та здатності бути активними учасниками діагностичної діяльності [9, с. 146].

Відзначимо, що діагностична компетентність офіцерів військових частин спрямована на вирішення різних завдань у процесі виконання своїх службових обов'язків. Ця робота включає в себе ряд заходів, методів, інструкцій, що спрямовані на визначення рівня фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців. Головною метою їх діяльності є визначення фізичних здібностей та рівня готовності різних категорій військовослужбовців.

Сам процес діагностування охоплює визначення рівня знань, умінь, навичок, фізичної форми і розвитку, готовності до служби. Також важливо встановлювати причини, які можуть обмежувати досягнення бажаних результатів, та визначати фактори, що сприяють успіху у фізичній підготовці військових.

Отже, діагностична компетентність офіцерів ЗСУ полягає у послідовному і систематичному виконанні різних завдань, спрямованих на визначення рівня фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців, з фокусом на виявленні факторів, що впливають на їх успіх.

Підкреслимо, що необхідність формування діагностичної компетентності майбутніх офіцерів є очевидною та важливою частиною їхньої професійної підготовки. Ключовими складовими цієї компетентності повинні стати цінності, мотивація, глибокі знання в галузі діагностики, вміння ефективно використовувати діагностичні методи, важливі професійні якості та здатність бути активними учасниками діагностичного процесу [9, с. 146].

Відповідно до Інструкції з фізичної підготовки в системі Міністерства оборони України, яка затверджена наказом Міністерства оборони України від 05.08.2021 №225, зареєстровано в Міністерстві юстиції України від 01.10.2021 №1289/36911, яка розповсюджується також на вищі військові навчальні заклади та військові навчальні підрозділи цих закладів, визначає правила організації фізичної підготовки, систему фізичної підготовки [5]. Ця інструкція, включає в себе комплекс взаємопов'язаних складових, спрямованих на розвиток і удосконалення фізичних та спеціальних навичок, військово-прикладних рухових здібностей та умінь кожного військовослужбовця відповідно до вимог бойової діяльності. З метою досягнення цієї мети важливо визначити рівні фізичної готовності та підготовленості військовослужбовців до виконання завдань, передбачених їх службовими обов'язками.

У зв'язку з цим, необхідно акцентувати увагу на компонентах діагностичної компетентності, які визначають професійну майстерність майбутніх офіцерів ЗСУ. Так, О. Застело у своїх наукових дослідженнях визначив, що компоненти діагностичної компетентності є сукупність психічних проявів, ключових якостей та професійних аспектів фахівця в галузі діагностики, які дозволяють досягати професійних цілей у процесі діагностичної діяльності відповідно до їхніх компетенцій [3, с. 35].

Крім того, він і В. Ягупов визначили основні компоненти діагностичної компетентності, а саме: ціннісно-мотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний та рефлексивно-корекційний, сутність і якість яких проявляються в процесі професійної діяльності. Розвиток їхньої діагностичної компетентності передбачає оновлення діагностичних знань, уявлень, термінів і фактів, які відображають діагностичну систему, а також удосконалення діагностичної

майстерності (виконання діагностичних операцій на основі діагностичних знань та діагностичних навичок і вмій) [4, с. 159–164].

На основі аналізу наукових досліджень О. Застело та В. Ягупова, а також з урахуванням методологічних підходів, таких як суб'єктно-діяльнісний, компетентнісний, системний та контекстне навчання до військово-професійної і фахової діяльності офіцерів ЗСУ, можна чітко виділити перелік компонентів в діагностичній компетентності: ціннісно-мотиваційний (охоплює загальний комплекс цінностей, основних стимулів та мотивів, що підштовхують до здійснення діагностичних дій у сфері фізичної підготовки); інтелектуальний (охоплює систему їх знань, які стосуються власної діагностичної роботи та практичних знань у сфері фізичної підготовки і готовності різних категорій військовослужбовців, а також включає знання діагностичних методик та засобів, а також методів управління навчальним процесом та їх використання у діагностичній діяльності); процесуальний (практична майстерність у використанні методичних прийомів, методів, методик та засобів педагогічного діагностування фізичної підготовленості та готовності різних категорій військовослужбовців передбачає здатність та ефективність використання цих інструментів у діагностичній практиці); особистісно-психічний (включає індивідуально-психічні характеристики, які мають значення для майбутніх офіцерів, оскільки вони впливають на успішність виконання ними своєї діагностичної ролі) та рефлексивний (включає в себе осмислення та сприйняття майбутніми офіцерами самих себе як активних учасників навчальної, майбутньої військово-професійної та фахової діяльності). Ці компоненти об'єднуються в комплексний підхід, що охоплює всю сферу діагностичної діяльності, починаючи з визначення цінностей, які її визначають, і закінчуючи самосприйняттям суб'єкта діагностичної діяльності.

Відповідно до виділених компонентів з урахуванням особливостей, цілей і завдань військово-професійної діяльності офіцерів було проведено дослідження для оцінки рівня сформованості їхньої діагностичної компетентності.

Загальна кількість осіб, які приймали участь у експериментальному дослідженні – 65 опитуваних, які навчаються на 1 (32 осіб) та 4 (33 осіб) курсах Національного університету оборони України.

Для оцінки компетентності за ціннісно-мотиваційним компонентом використовувались такі психологічні методики, як «Ціннісні орієнтації» (М. Рокича) та опитувальник К. Замфір (у модифікації А. Реана) для визначення показників параметрів мотивації професійного навчання.

Щодо інтелектуального компоненту оцінки, було використано наступні методи: тест для визначення рівнів теоретичних і практичних знань щодо діагностування фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців; методика «Розумові здібності» Є. Потапчука; тест для визначення рівнів знань щодо методів, методичних прийомів, методик і засобів визначення фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців.

Щодо процесуального компоненту оцінки, було використано наступні методи: квазіпрофесійні ситуації для з'ясування практичних діагностичних навичок і вмій у використанні методик, методичних прийомів, методів

оцінювання фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців; тест для з'ясування сформованості навичок і вмінь у використанні засобів діагностування фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців.

Для діагностики особистісно-психічного компоненту було використано: 16-ти факторний особистісний опитувальник Р. Кеттелла Шкала толерантності – інтолерантності до невизначеності С. Баднерав адаптації Т. Корнілової, М. Чумакової, авторська анкета.

А для дослідження рефлексивного компоненту застосовувалися такі методики, як тест шкалою самооцінки психофізіологічного стану О. Кокуна, методика самооцінки психічних станів Г. Айзенка, методика визначення відповідальності (М. Осташева), методика визначення рівня рефлексивності А. Карпова.

Обчислення середніх результатів сформованості діагностичної компетентності офіцерів здійснювалось за допомогою обраних методик, оцінюючи їх на чотирьох рівнях сформованості: критично низькому, низькому, середньому і високому. Для зручності аналізу статистичних результатів експерименту було переведено всі результати на 100-бальну шкалу оцінювання.

Аналіз результатів оцінки за балами виглядає наступним чином: від 90 до 100 балів вказують на високий рівень; від 60 до 89 балів вказують на середній рівень; від 59 до 40 балів вказують на низький рівень; від 1 до 39 балів вказують на критично низький рівень.

При визначенні рівня сформованості кожного компонента діагностичної компетентності офіцерів, нами було використано формулу для обчислення середнього значення сукупності:

$$R_k = (p_1 + p_2 + p_3 + \dots + p_N) / N, (1), \text{ де:}$$

R_k – рівень сформованості компонентів діагностичної компетентності;

p_1, p_2, p_3 – показники компонентів;

N – загальна кількість показників у відповідному компоненті.

При отриманні результатів дослідження щодо сформованості діагностичної компетентності у офіцерів, було виділено такі рівні: критично низький, низький, середній та високий.

Отже, відповідно до обраних психологічних методик для курсантів, які навчалися на I та IV курсів було проведено тестування для визначення рівнів сформованості ціннісно-мотиваційного компонента. Аналізуючи отримані результати за змістовним наповненням ціннісно-мотиваційного компонента, що включає в себе діагностичні цінності та мотивацію були отримані такі дані: на I курсі 15,6 % осіб мають критично-низький рівень, 25 % - низький, середній рівень характерний для 50 % респондентів, та лише 9,4 % мають високий рівень сформованості даного компонента. На IV курсі, у 9,1 % опитуваних виражений критично-низький рівень, у 18,2 % - низький; 66,7 % характерний середній рівень і лише 6,1 % мають високий рівень прояву даного компонента.

Отже, можемо констатувати що в умовах війни майбутні офіцери на I та IV курсів переосмислюють свої цінності та пріоритети. Важливим для кожного офіцера є його родина та служіння своїй державі. Збільшилася загальна повага до Збройних Сил України. У цьому контексті, з урахуванням достатнього та

середнього рівнів, можна зробити висновок, що рівень сформованості ціннісно-мотиваційного компонента знаходиться на середньому рівні.

Аналізуючи отримані результати I та IV курсів щодо визначення рівнів сформованості інтелектуального компонента були отримані наступні показники: на I курсі 53,1 % майбутніх офіцерів демонструють критично-низький рівень сформованості, тоді як на IV курсі ця категорія складає лише 39,4 %. При цьому, низький рівень сформованості інтелектуального компонента виявлений у I курсу – 34,4 % і у IV – 45,5 %. Щодо середнього рівня сформованості, на I курсі він становить 12,5 %, а на IV курсі – 6,1 %.

Високий рівень сформованості інтелектуального компонента на I курсі відсутній (0 %), а на старшому курсі становить 9,1 %.

Отже, з урахуванням критично-низьких і низьких рівнів сформованості інтелектуального компонента можна підкреслити, що практично 80 % курсантів потребують подальшої роботи над теоретичними знаннями, пов'язаними з методами, методичними прийомами, методиками та засобами діагностування фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців.

Аналізуючи отримані результати щодо сформованості процесуального компонента діагностичної компетентності майбутніх офіцерів I та IV курсів були отримані наступні дані: на I курсі критично низький рівень сформованості процесуального компонента виявлений у 71,9 % опитуваних, тоді як на четвертому курсі ця категорія становить 42,4 %. Крім того, низький рівень сформованості процесуального компонента на I курсі складає 21,9 %, а на IV – 33,3 %. Щодо середнього рівня сформованості, на I курсі він становить 6,3 %, а на IV – 18,2 %. При цьому, високий рівень сформованості процесуального компонента на першому курсі відсутній (0,00 %), а на IV – становить 6,1 %.

Отже, можна зазначити, що з урахуванням критично низьких і низьких рівнів сформованості процесуального компонента, більшість опитуваних (понад 70 % на I курсі та понад 42 % на IV курсі) потребують подальшої роботи над методами, методичними прийомами, методиками та засобами діагностування фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців.

Для визначення рівнів сформованості особистісно-психічного компонента діагностичної компетентності у майбутніх офіцерів I та IV курсів, були застосовані методики та тести на виявлення їх комунікативних здібностей та толерантності. На основі отриманих даних було визначено, що на I курсі у виражений критично-низький рівень у 15,6 % опитуваних, низький – у 31,3 %, середній рівень характерний для 40,6 % осіб та високий – мають 12,5 досліджуваних.

На IV курсі 9,1 % опитуваних продемонстрували критично низький рівень сформованості особистісно-психічного компонента, 21,2 % – низький рівень, 51,5 % – середній. Високий рівень сформованості особистісно-психічного компонента виявлений у 18,2 % осіб.

Отже, можемо зробити висновок, що з урахуванням різних рівнів сформованості особистісно-психічного компонента, необхідно акцентувати увагу на покращенні навичок у сфері комунікативності, принципності,

толерантності та об'єктивності, особливо серед осіб, які навчаються на I курсі, де середній рівень досить значущий.

Здатність об'єктивно реагувати на обставини, залишатися принциповим у будь-яких умовах, а також здатність пристосовуватися до змін і виявляти комунікативні, організаційні здібності та толерантність – це навички, які допомагають військовослужбовцям адаптуватися та успішно виконувати свої обов'язки.

Для визначення рівнів сформованості рефлексивного компонента діагностичної компетентності I та IV курсів майбутніх офіцерів, були використані методики та тести на виявлення їх відповідальності, рівня самооцінки, рефлексивності. На основі отриманих даних було визначено, що критично низький рівень сформованості рефлексивного компонента виявлений у I курсу – 56,3 % і у IV – 36,4 %. Низький рівень сформованості спостерігається у 25 % на I курсі, тоді як на четвертому – 27,3 %. Щодо середнього рівня сформованості, на першому курсі він становить 15,2 %, а на четвертому – 27,3 %. Високий рівень сформованості рефлексивного компонента виявлений у 3,1 % (I курс) і 9,1 % (IV курс).

Для узагальнення отриманих результатів, представимо їх графічно (рис.1 – 5).

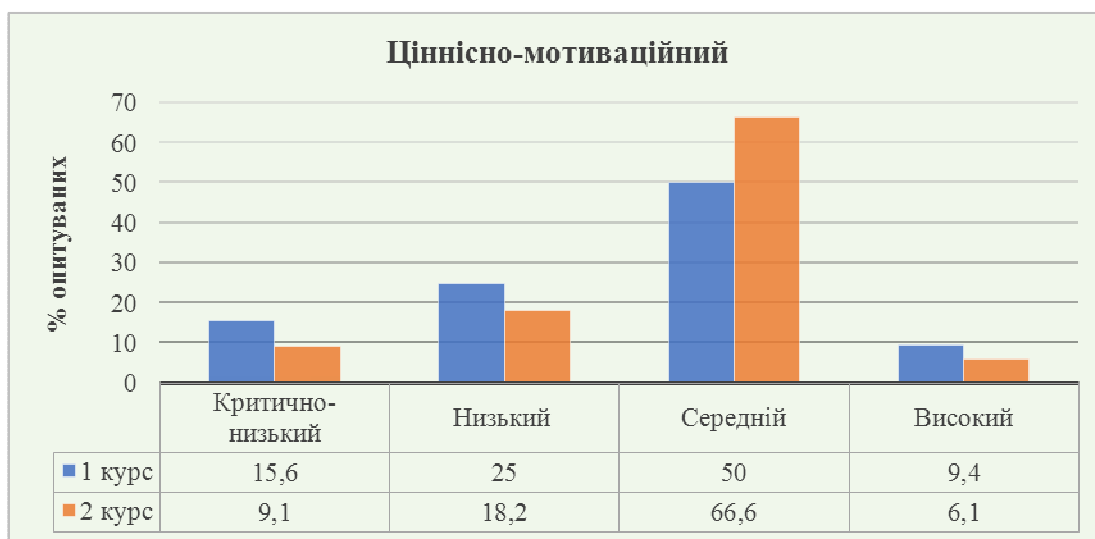

Рис. 1. Сформованість ціннісно-мотиваційного компонента діагностичної компетентності у майбутніх офіцерів I та IV курсів

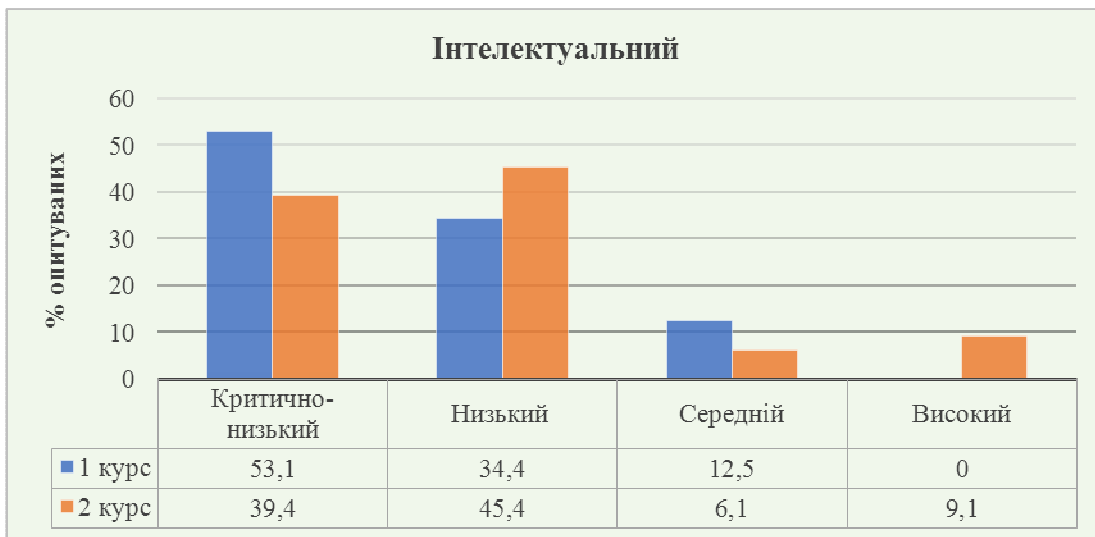

Рис. 2. Сформованість *інтелектуального* компонента діагностичної компетентності у майбутніх офіцерів I та IV курсів

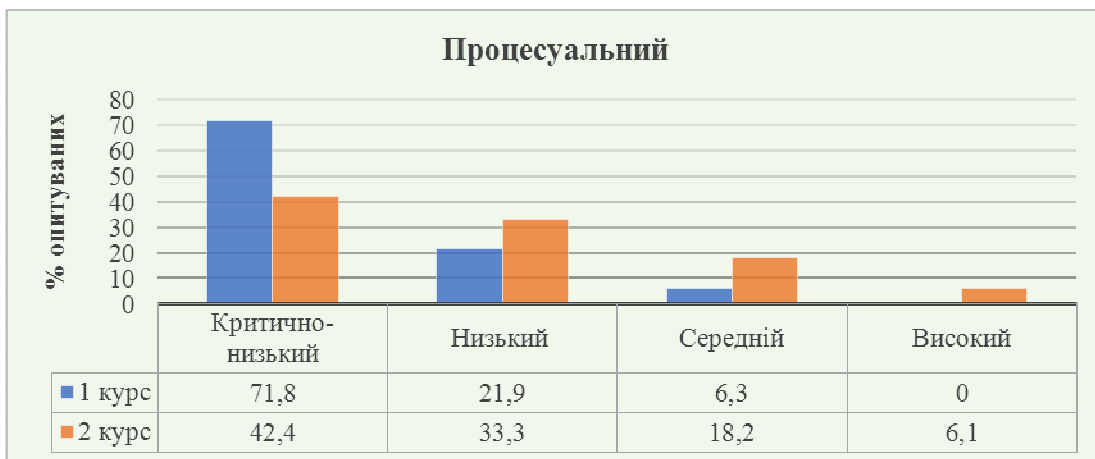

Рис. 3. Сформованість *процесуального* компонента діагностичної компетентності у майбутніх офіцерів I та IV курсів

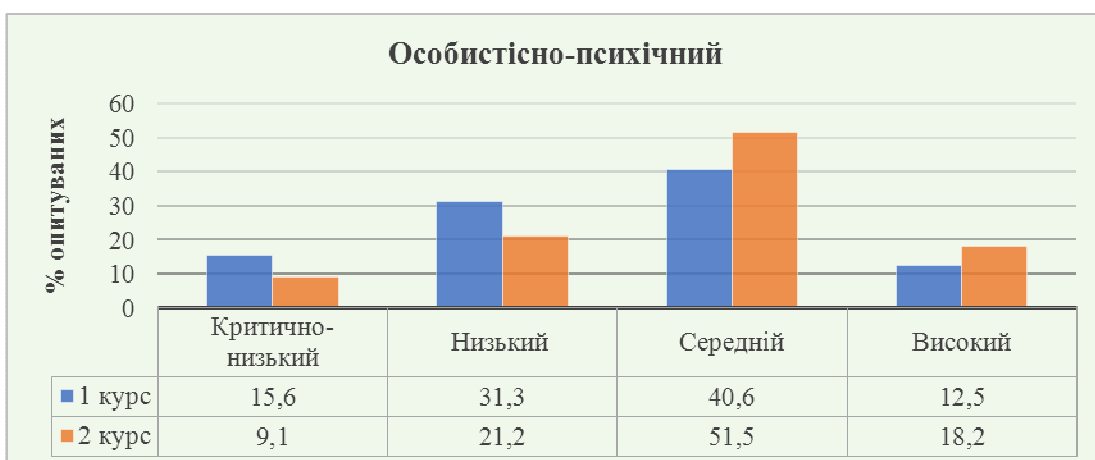

Рис. 4. Сформованість *особистісно-психічного* компонента діагностичної компетентності у майбутніх офіцерів I та IV курсів

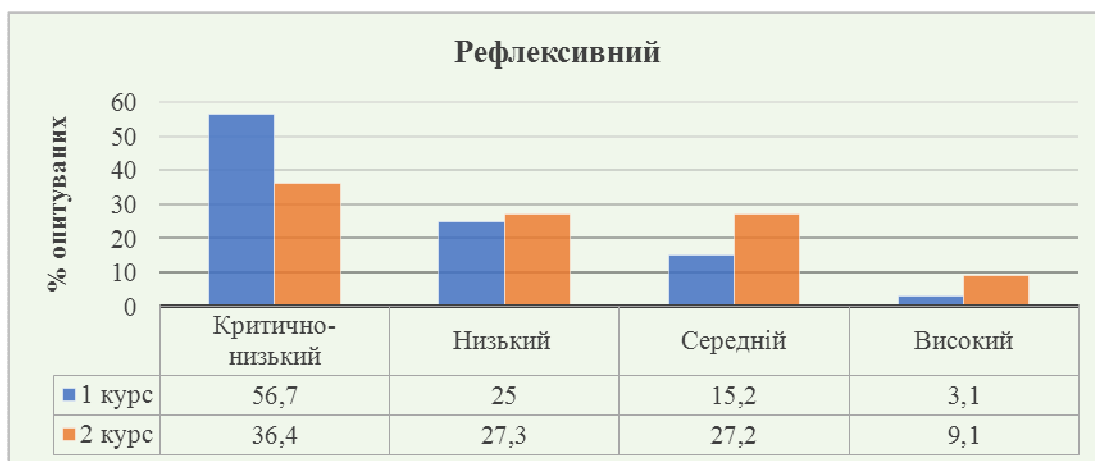

Рис. 5. Сформованість *рефлексивного* компонента діагностичної компетентності у майбутніх офіцерів I та IV курсів

Отже, можна підкреслити, що з урахуванням різних рівнів сформованості рефлексивного компонента, необхідно акцентувати увагу на покращенні навичок у сфері суб'єктності, відповідальності, самооцінки та рефлексивності, особливо серед майбутніх офіцерів, які навчаються на першому курсі, де критично низький рівень є досить значущим.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Враховуючи аналіз та узагальнення отриманих результатів, можна зазначити, що сформованість діагностичної компетентності майбутніх офіцерів знаходиться на досить критичному рівні.

Отже, на основі систематизації отриманих даних, було визначено, що теоретичні та практичні навички, а також здатності майбутніх офіцерів щодо діагностичної компетентності потребують подальшого удосконалення та впровадження додаткових психолого-педагогічних умов для цілеспрямованого формування цієї компетентності у вищих військових закладах освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бібік Н. М. Компетенції і компетентність у результатах початкової освіти: Педагогічна та психологічна науки в Україні: зб. наук. праць: в 5 т. Педагогічна думка. Київ, 2012. Т. 3. С. 432.
2. Бусел В. Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ, 2005. 1728 с.
3. Застело О. В. Розвиток діагностичної компетентності викладачів іноземних мов вищих військових навчальних закладів у системі післядипломної освіти. Дис. канд. пед. наук / 13.00.04 – «Теорія і методика професійної освіти». Інститут Служби зовнішньої розвідки України. Національний університет оборони України імені Івана Черняховського, Київ, 2018. 374 с.
4. Застело О. В., Ягупов В. В. Критерії діагностування розвиненості діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ. Scientificletter sofaca demic society of Michal Baludansky. 2018. Vol. 6, № 3. P. 159–164.
5. Про затвердження Інструкції з фізичної підготовки в системі Міністерства оборони України, Наказом МОУ № 225 від 05.08.2021. 82 с. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1289-21> (дата звернення: 07.09.2023).
6. Про Статут внутрішньої служби Збройних Сил України. Затверджено Законом України N 548-XIV від 24.03.1999 р. (зі змінами та доповненнями), що визначає загальні права та обов'язки військовослужбовців Збройних сил України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/548-14> (дата звернення: 06.10.2023).

7. Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти в Україні: інформаційно-аналітичний огляд / Укладачі: Добко Т., Золотарьова І., Калашнікова С., Ковтунець В., Курбатов С., Линьова І., Луговий В., Прохор І., Рашкевич Ю., Сікорська І., Таланова Ж., Фініков Т., Шаров С.; за заг. ред. С. Калашнікової та В. Лугового. Київ : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2015. 84 с.

8. Шостак Р. Г. Поняття «компетентність» у науковій літературі. Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2020. Вип. 28., Том. 4. С. 265–272. DOI: 10.24919/2308-4863.4/28.208850.

9. Ягупов В. В., Кириченко О. М. Формування діагностичної компетентності майбутніх офіцерів у процесі професійної підготовки. Актуальні проблеми розвитку службово-прикладних, традиційних і східних одноборств: зб. наук. пр. за мат. XV міжнар. конф., присвяч. пам'яті д-ра пед. наук, професора Бізіна Віктора Петровича (Харків, 30 листопада 2021 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Наук. парк «Наука та безпека України». Харків, С. 145-146.

10. Franz E. Weinert Definition and Selection of Competencies. Concepts of Competence. Max Planck Institute for Psychological Research, Munich, Germany, April 1999. 198 с.

11. Mc Clelland D. C. Testing for competence rather than for intelligence : American Psychologist. 1973. № 28. С. 1–14. DOI: 10.1037/h0034092.

12. Yahupov Vasyl, Zastelo Olha, Svystun Valentyna, Korchynska Nataliia, Chorna Olena, Krykun Viktoriia. Development of Foreign Language Teachers' Diagnostic Competence in the System of Military Education. TEM Journal (Technology, Education, Management, Informatics). Volume 9, Issue 3, Pages 1213-1220, ISSN 2217-8309, DOI: 10.18421/TEM93-49, August.

REFERENCES

1. Bibik N. M. Kompetentsii i kompetentnist u rezultatakh pochatkovoї osvity: Pedagogichna ta psykholohichna nauky v Ukraini: zb. nauk. prats: v 5 t. Pedagogichna dumka. Kyiv, 2012. T. 3. S. 432.

2. Busel V. T. Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoї movy. Kyiv, 2005. 1728 s.

3. Zastelo O. V. Rozvytok diahnostychnoi kompetentnosti vykladachiv inozemnykh mov vyshchykh viiskovykh navchalnykh zakladiv u systemi pisliadyplomnoi osvity. Dys. kand. ped. nauk / 13.00.04 – «Teoriia i metodyka profesiinoї osvity». Instytut Sluzhby zovnishnoi rozvidky Ukrainy. Natsionalnyi universytet oborony Ukrainy imeni Ivana Cherniakhovskoho, Kyiv, 2018. 374 s.

4. Zastelo O. V., Yahupov V. V. Kryterii diahnostuvannia rozvynenosti diahnostychnoi kompetentnosti vykladachiv inozemnykh mov VVNZ. Scientificletter sofaca demic society of MichalBaludansky. 2018. Vol. 6, № 3. P. 159–164.

5. Pro zatverdzhennia Instruksii z fizychnoi pidhotovky v systemi Ministerstva oborony Ukrainy, Nakazom MOU № 225 vid 05.08.2021. 82 s. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1289-21> (data zvernennia: 07.09.2023).

6. Pro Statut vnutrishnoi sluzhby Zbroinykh Syl Ukrainy. Zatverdzheno Zakonom Ukrainy N 548-XIV vid 24.03.1999 r. (zi zminamy ta dopovnenniamy), shcho vyznachaie zahalni prava ta obov'iazky viiskovosluzhbovtiv Zbroinykh syl Ukrainy. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/548-14> (data zvernennia: 06.10.2023).

7. Rozvytok systemy zabezpechennia yakosti vyshchoї osvity v Ukraini: informatsiino-analitychni ohliad / Ukladachi: Dobko T., Zolotarova I., Kalashnikova S., Kovtunets V., Kurbatov S., Lynova I., Luhovyi V., Prokhor I., Rashkevych Yu., Sikorska I., Talanova Zh., Finikov T., Sharov S.; za zah.red. S. Kalashnikovoї ta V. Luhovoho. Kyiv : DP «NVTs «Priorytety», 2015. 84 s.

8. Shostak R. H. Poniattia «kompetentnist» u naukovii literaturi. Aktualni pytannia humanitarnykh nauk : mizhvuzivskyi zbirnyk naukovykh prats molodykh vchenykh Drohobytskoho derzhavnoho pedagogichnoho universytetu imeni Ivana Franka. 2020. Vyp. 28., Tom. 4. S. 265–272. DOI: 10.24919/2308-4863.4/28.208850.

9. Yahupov V. V., Kyrychenko O. M. Formuvannya diahnostychnoi kompetentnosti maibutnikh ofitseriv u protsesi profesiinoi pidhotovky. Aktualni problemy rozvytku sluzhbovo-prykladnykh, tradytsiinykh i skhidnykh odnobarstvy: zb. nauk. pr. za mat. KhV mizhnar. konf., prysviach. pamiaty d-ra ped. nauk, profesora Bizina Viktora Petrovycha (Kharkiv, 30 lystopada 2021 r.) / MVS Ukrainy, Kharkiv. nats. un-t vnutr. sprav, Nauk. park «Nauka ta bezpeka Ukrainy». Kharkiv, S. 145-146.

10. Franz E. Weinert Definition and Selection of Competencies. Concepts of Competence. Max Planck Institute for Psychological Research, Munich, Germany, April 1999. 198 s.

11. Mc Clelland D. C. Testing for competence rather than for intelligence : American Psychologist. 1973. № 28. S. 1–14. DOI: 10.1037/h0034092.

12. Yahupov Vasyl, Zastelo Olha, Svystun Valentyna, Korchynska Nataliia, Chorna Olena, Krykun Viktoriia. Development of Foreign Language Teachers Diagnostic Competence in the System of Military Education. TEM Journal (Technology, Education, Management, Informatics). Volume 9, Issue 3, Pages 1213-1220, ISSN 2217-8309, DOI: 10.18421/TEM93-49, August.

SUMMARY

Dmytro Kislenko

doctor of pedagogical sciences, professor
National Defence University of Ukraine

Roman Shostak

PhD in Education
National Defence University of Ukraine

Oleksandr Romanyuk

National Defence University of Ukraine

Oleksandr Kornienko

National Defence University of Ukraine

DIAGNOSTIC COMPETENCE AS A COMPONENT OF THE PROCESS OF FORMING THE READINESS OF FUTURE OFFICERS FOR PROFESSIONAL ACTIVITIES

Introduction. Taking into account the complexity of the military and political situation in the country and the availability of modern weapons and military equipment, the requirements for the physical and mental abilities of military personnel have increased significantly. In this context, physical training in the Armed Forces of Ukraine has become critically important, and the entire process of its improvement should be aimed at ensuring the military's professional readiness for combat missions.

Purpose: to analyze the diagnostic competence of officers as a component of the formation of readiness for professional activity and to determine the state of its formation.

Methods: analysis, synthesis, generalization, comparison, specification.

Results. The diagnostic competence of officers was analyzed as a component of the formation of readiness for professional activity and the state of its formation was determined.

Originality. The scientific novelty and practical significance lies in solving the problem of forming the readiness of future officers for professional activity, since the transition to a competency-based approach in the professional training of specialists is relevant for modern education, including military education.

Conclusion. Therefore, the professional education of future officers is a process of acquiring professional competence necessary for the effective performance of assigned tasks, regardless of the nature of professional activity and the conditions in which it is implemented. The military-professional activity of modern officers is very diverse, therefore the professional training of future military specialists should be perceived as a system of assimilating military-professional knowledge, mastering military-professional abilities and skills, which will contribute to the formation of their professional competence aimed at acquiring a state of readiness to perform professional functions.

Key words: competence; diagnostic competence; readiness; professional activity; motivation.